บทที่ 9
การเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2

การที่ประเทศอังกฤษต้องเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ใน ค.ศ.1939 นั้น เป็นผลมาจากนโยบายการต่างประเทศของตัวนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีแห่งชาติ คือ นายเนวิลล์ แชมเบอร์เลน (Neville Chamberlain) ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากนายสแตนเลย์ บอลด์วิน ใน ค.ศ.1937 และนโยบายเศรษฐกิจซึ่งรัฐบาลยังแก้ปัญหาไม่เสร็จ

นโยบายการต่างประเทศของนายลอยด์ จ๊อร์จ

นโยบายการต่างประเทศของอังกฤษในระยะนี้เป็นผลมาจากการลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ใน ค.ศ.1910 ที่กรุงปารีส ผู้แทนมหาอำนาจพันธมิตรที่ร่วมลงนามในครั้งนี้ ได้แก่ นายลอยด์ จ๊อร์จ (Lloyd George) นายกรัฐมนตรีอังกฤษ นายเคลม็องโซ(Clemenceau) นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส นายวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีคณะบุคคลสำคัญเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย รวมทั้งผู้แทนของประเทศที่เป็นสัมพันธมิตรและเป็นกลางอีก 53 ประเทศ

สนธิสัญญาสันติภาพที่ทำนั้นมีหลายฉบับด้วยกัน ได้แก่ สนธิสัญญาแวร์ซาย (Versailles) เป็นสนธิสัญญาที่ฝ่ายสัมพันธมิตรทำกับเยอรมัน สนธิสัญญาแซ็ง แชร์แม็ง (St. Germain) ทำกับประเทศออสเตรีย สนธิสัญญาทริอานอง (Trianon) ทำกับฮังการี สนธิสัญญาเนยยี่ (Neuilly) ทำกับประเทศบุลกาเรีย และสนธิสัญญาแซฟวร์ (Servres) ทำกับประเทศเตอร์กี

การร่างสนธิสัญญาเหล่านี้ ทำโดยอาศัยหลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวิลสัน[1] ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และให้มีการกำหนดตนเองตามเชื้อชาติ (Pacial-self Determination) กล่าวคือ ประชาชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันควรจะรวมอยู่ในประเทศเดียวกัน นอกจากนี้ยังควรมีองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อขจัดสงครามและรักษาสันติภาพของโลก

---

1. Bruun, Geoffry : A Survey of European Civilization, Houghton Mifflin Company, Boston, 1964, p.788

แต่ข้อความในสนธิสัญญาสันติภาพไม่ตรงกับหลัก 14 ข้อ ของประธานาธิบดีวิลสันนัก เพราะประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรผู้ร่างสนธิสัญญารู้สึกโกรธแค้นเยอรมันมาก และสนธิสัญญาก็เป็นการลงโทษผู้แพ้ไม่ให้มีทางกลับฟื้นตัวขึ้นมาได้ ประเทศที่แพ้สงครามได้แก่ เยอรมัน ออสเตรีย-ฮังการี เตอรกี และบุลกาเรีย ไม่มีโอกาสส่งผู้แทนไปประชุมในการร่างสนธิสัญญานี้เลย เป็นการกระทำของฝ่ายสัมพันธมิตรฝ่ายเดียว ประเทศที่แพ้สงครามเพียงแต่เซ็นสัญญารับรู้เท่านั้น ซึ่งไม่เป็นการยุติธรรมนัก

เยอรมันยอมลงนามในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ.1919 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

เยอรมันถูกจำกัดจำนวนทหารมีได้ไม่เกิน 1 แสนคน กองทัพเรือมีได้ไม่เกิน 1 หมื่น 5 พันคน ห้ามสร้างอาวุธยุทธภัณฑ์ต่าง ๆ และเขตตะวันออกของแม่น้ำไรน์ให้เป็นเขตปลอดทหาร เขตตะวันตกของแม่น้ำไรน์ และแคว้นซาร์ (Zaar) ซึ่งเป็นเขตที่อุดมสมบูรณ์ด้วยถ่านหิน ให้อยู่ในความยึดครองของฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งฝรั่งเศสเข้าไปรักษาการณ์อยู่เป็นเวลา 15 ปี ทั้งนี้ เป็นการบีบบังคับไม่ให้เยอรมันกลับฟื้นตัวอีก เพราะฝรั่งเศสไม่ต้องการให้เยอรมันเข้ารุกรานฝรั่งเศสอีกต่อไป ฝรั่งเศสได้เขตที่อุดมสมบูรณ์ของเยอรมันเป็นการชดเชยความเสียหายทางด้านอุตสาหกรรมในระหว่างสงคราม

ในเรื่องการแบ่งดินแดนนั้น เยอรมันต้องโอนแคว้นอาลซาส (Alsace) และลอร์แรน (Lorraine) ให้แก่ฝรั่งเศส และโอนแคว้นยูเพน (Eupen) และมาลเมดี้ (Malmedy) ให้แก่เบลเยี่ยม โอนฉนวนโปแลนด์ (Polish Corridor) ให้แก่โปแลนด์ โอนแคว้นเมเมล (Memel) ให้แก่ลิธัวเนีย (Lithuania) เขตเหนือของแคว้นไซเลเซีย (Silesia) เป็นของโปแลนด์ และอีกส่วนหนึ่งเป็นของเยอรมัน นครดานซิก (Danzig) เป็นอิสระภายใต้ความอารักขาของสันนิบาตชาติ เยอรมันต้องโอนอาณานิคมในเขตต่าง ๆ ให้แก่ประเทศฝ่ายพันธมิตร

ในการแบ่งดินแดนนั้น ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสต่างก็พอใจในดินแดนที่ตนได้รับ นายลอยด์ จ๊อร์จ ต้องการได้อาณานิคมของเยอรมันมาก และมีนโยบายเป็นกลางไม่รุนแรงต่อเยอรมันนัก ฝรั่งเศสพอใจที่ได้แคว้นอาลซาส และลอร์แรน กลับคืน แต่นครดานซิกมีชาวเยอรมันอยู่มาก ได้สร้างปัญหาก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

ในด้านค่าปฏิกรรมสงครามนั้น ฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นผู้กำหนดในระยะต่อมา ซึ่ง

ทำให้เยอรมันต้องชดใช้ค่าเสียหายมาก เป็นเหตุให้เศรษฐกิจตกต่ำ ไม่มีทางที่จะฟื้นตัวได้ ทำให้เยอรมันโกรธแค้นมาก

ออสเตรียได้ลงนามในสนธิสัญญาแซ็ง แชร์แมง (St. Germain) เมื่อวันที่ 10 กันยายน ค.ศ.1919 ออสเตรียแยกจากฮังการีและได้ชื่อใหม่ว่าสาธารณรัฐออสเตรีย ออสเตรียถูกห้ามไม่ให้รวมกับเยอรมัน ถูกลดอาวุธและกำลังทหาร ต้องเสียค่าปฏิกรรมสงครามและเสียดินแดนบางส่วน เช่น ไทรอล (Tirol) เทรนติโน (Trentino) ทริเอสเต (Trieste) อิสเทรีย (Istria) ให้แก่อิตาลี ออสเตรียต้องเสียดินแดนทางเหนือให้แก่เชกโกสโลวาเกีย เสียแคว้นกาลิเซียให้แก่โปแลนด์ รูเมเนียได้ครองทรานซิลเวเนีย (Transylvania) ยูโกสลาเวียได้ดินแดนที่เดิมเป็นของเซอร์เบีย และมอนเตนิโกร

ฮังการีลงนามในสนธิสัญญาทริอานอง (Trianon) เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ.1920 ฮังการีต้องจ่ายเงินค่าปฏิกรรมสงครามและเสียดินแดนให้แก่รูเมเนีย ยูโกสลาเวีย และเชกโกสโลวาเกีย

บุลกาเรียลงนามในสนธิสัญญาเนยยี่ (Neuilly) เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ.1919 ต้องเสียดินแดนบางส่วนให้กรีซ ยูโกสลาเวีย และรูเมเนีย และต้องจ่ายเงินค่าปฏิกรรมสงครามด้วย

เตอรกีลงนามในสนธิสัญญาแซฟวร์ (Servres) เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ.1920 เตอรกีต้องเสียดินแดนต่าง ๆ เช่น ซีเรีย ปาเลสไตน์ และเมโสโปเตเมีย คงเหลือแต่ดินแดนรอบกรุงคอนสแตนติโนเปิ้ล แต่มุสตาฟา เคมาล (Mustapha Kemal) จัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่คัดค้านสนธิสัญญาฉบับนี้ ในที่สุดฝ่ายสัมพันธมิตรได้ตกลงทำสนธิสัญญาใหม่ คือ สนธิสัญญาโลซานน์ ใน ค.ศ.1923

สนธิสัญญาที่กล่าวมานี้ สร้างความไม่พอใจให้กับหลายประเทศ โดยเฉพาะเยอรมันและอิตาลี และด้วยเหตุนี้ 2 ประเทศ พยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อความยุติธรรม และเพื่อความอยู่รอดของตน จนทำให้เป็นชนวนข้อหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ 2

สนธิสัญญาสันติภาพมีข้อบกพร่องหลายประการ เป็นสนธิสัญญาที่ไม่ยุติธรรมลงโทษผู้แพ้ ถ้ามีการประชุมร่างสนธิสัญญาที่โลซานน์ หรือที่เมืองอื่นที่ไม่ใช่ปารีส สนธิสัญญาสันติภาพอาจจะรุนแรงน้อยลงกว่านี้ เยอรมันถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปรัสเซียตะวันออก

และเยอรมัน โปแลนด์อยู่ตรงกลาง สร้างความไม่พอใจให้แก่เยอรมันมาก นอกจากนี้เยอรมันยังเสียแคว้นดานซิก ซึ่งมีชาวเยอรมันอยู่มาก ให้อยู่ภายใต้การคุ้มครองสันนิบาตชาติ สนธิสัญญานี้มีข้อบกพร่องหลายประการ กล่าวคือ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการกำหนดตามแนวเชื้อชาติ และเกิดปัญหาชนหมู่น้อยในภายหลัง เช่น ในอิตาลีมีชาวออสเตรียอาศัยอยู่ ในเชกโกสโลวาเกียมีชาวเยอรมันอาศัยอยู่ในแคว้นซูเดเทน (Sudeten) ซึ่งต่อมาได้ทำการเคลื่อนไหวขอรวมกับเยอรมัน ประเทศที่แพ้สงครามไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่างสนธิสัญญา และไม่มีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตชาติในระยะแรก

สนธิสัญญาฉบับนี้สร้างความตึงเครียดให้แก่อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมันตลอดมา เยอรมันถูกบังคับให้จ่ายเงินค่าปฏิกรรมสงครามถึง 6,000 ล้านปอนด์ ใน ค.ศ.1921 นับว่าฝ่ายสัมพันธมิตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝรั่งเศสต้องการแก้แค้นเยอรมัน และพยายามทำลายเยอรมันทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร อังกฤษและฝรั่งเศสไม่เห็นด้วยกับองค์การสันนิบาตชาติที่ประธานาธิบดีวิลสันเป็นผู้ริเริ่ม และให้เป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะระงับกรณีพิพาทที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ดีองค์การนี้มีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น ไม่ได้ระบุให้ชัดเจนว่าประเทศสมาชิกควรจัดการอย่างไรเมื่อมีกรณีพิพาทเกิดขึ้น และสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ริเริ่มองค์การนี้ ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกด้วย [1] รุสเซียไม่ได้รับเชิญให้เป็นสมาชิกในระยะแรก และประเทศที่แพ้สงครามก็ไม่ได้รับเชิญด้วยเช่นกัน ฉะนั้น ผู้ที่เป็นแรงสำคัญ คือ อังกฤษและฝรั่งเศสเท่านั้น สันนิบาตชาติอ่อนแอ ไม่มีกำลังทหารประจำเพื่อใช้บังคับประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับขององค์การสันนิบาตชาติ และองค์การสันนิบาตชาติสามารถระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศเล็กกับประเทศเล็กเท่านั้น ถ้าเป็นกรณีพิพาทระหว่างประเทศใหญ่ สันนิบาตชาติไม่สามารถตัดสินใจได้ แม้แต่การลงโทษทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้ผล และประเทศสมาชิกที่ไม่พอใจข้อบังคับของสันนิบาตชาติมักจะลาออกจากสมาชิกภาพ

นอกจากนี้สันนิบาตชาติยังมีบทบาทในการลดอาวุธระหว่างประเทศมหาอำนาจ ซึ่งประสบความสำเร็จในการลดอาวุธทางเรือ ส่วนการลดอาวุธทางบกนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ

---

1. เนื่องจากสภาซีเนท (Senate) ของสหรัฐอเมริกาไม่ยอมรับรองสนธิสัญญาสันติภาพ รวมทั้งการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติ

สนธิสัญญาทุกฉบับไม่รัดกุม ไม่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม ขาดความยุติธรรม และสร้างปัญหาต่อไปในอนาคต เช่น ปัญหาระหว่างยิวและอาหรับในตะวันออกกลาง เนื่องจากการแบ่งอาณาจักรเตอรกีนั้น ที่ประชุมตกลงกันว่า ฝรั่งเศสไปบริหารซีเรีย (Syria) และเลบานอนในนามของสันนิบาตชาติ อังกฤษควบคุมปาเลสไตน์ ทรานสจอร์แดน และเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) ส่วนที่เหลือเป็นอาณาจักรอาหรับอิสระ อังกฤษสัญญาว่าจะให้ยิวได้ปาเลสไตน์เป็นการสร้างความโกรธแค้นให้แก่อาหรับและพวกที่ตนต้องเสียผลประโยชน์นั้น

ใน ค.ศ.1921 ประเทศมหาอำนาจได้เปิดประชุมกันเพื่อแก้ไขปัญหาการขัดแย้งต่าง ๆ ฟื้นฟูเศรษฐกิจและพิจารณาเรื่องค่าปฏิกรรมสงครามของเยอรมัน ที่ประชุมลงมติให้เยอรมันจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม 6,000 ล้านปอนด์ และให้ฝรั่งเศสได้รับส่วนแบ่ง 52% อังกฤษได้ 22% ส่วนที่เหลือให้อิตาลีและเบลเยี่ยม

ในเดือนเมษายน ค.ศ.1922 ได้มีการประชุมอีกครั้งหนึ่งที่เมืองเจนัว ที่ประชุมตกลงตามความเห็นของฝรั่งเศสที่จะให้เยอรมันชำระหนี้เต็มจำนวนที่ได้ระบุไว้ อังกฤษเรียกร้องหนี้สินจากรุสเซียที่ให้กู้ไปในระหว่างสงคราม แต่หลังจากที่รุสเซียได้ทำการปฏิวัติใน ค.ศ.1917 แล้ว รุสเซียก็ทำการยกเลิกหนี้สินโดยปริยาย การรุนแรงของฝรั่งเศสในการให้เยอรมันชำระหนี้นี้ทำให้รุสเซียเห็นใจเยอรมันและตกลงเป็นมิตรกับเยอรมัน

นโยบายการต่างประเทศของอังกฤษในระยะนี้เงียบสงบ ถึงแม้ว่ากองทัพอังกฤษเกือบปะทะกับกองทัพของเตอรกีที่ชานัค เนื่องจากพวกเตอร์กภายใต้การนำของมุสตาฟา เคมาล ขับไล่กรีกออกจากสมีร์นา (Smyrna) และอังกฤษเข้าสนับสนุนกรีก นายลอยด์ จ๊อร์จ ได้ชักชวนให้ฝรั่งเศสและอิตาลีร่วมมือกันทำสงครามกับเคมาล แต่ไม่มีใครร่วมมือด้วย ประจวบกับเหตุร้ายแรงได้ยุติลงด้วยการทำสนธิสัญญาโลซานน์ ใน ค.ศ.1923 ผลของสนธิสัญญานี้ได้มีการแลกเปลี่ยนประชากรระหว่างกรีกและเตอรกี เพื่อตัดปัญหาชนหมู่น้อย เตอรกีได้สมีรนาและมีดินแดนในยุโปรมากขึ้น อังกฤษมีสิทธิเข้าไปควบคุมบ่อน้ำมันที่โมซุล (Mosul) ชายแดนของเตอรกี

การเข้ายึดแคว้นรูห์ (Ruhr)

ใน ค.ศ.1923 ฝรั่งเศสและเบลเยี่ยมได้ร่วมมือกันส่งกองทหารเข้าไปยึดครองเหมืองถ่านหินในแคว้นรูห์ (Ruhr) โดยกล่าวหาว่าเยอรมันไม่จ่ายค่าปฏิกรรมสงครามให้ตามกำหนดเวลาที่

ได้ตกลงไว้ การกระทำของฝรั่งเศสครั้งนี้ทำไปโดยพลการ ไม่ได้ทำความตกลงกับอังกฤษก่อน เยอรมันจึงทำการประท้วงที่ฝรั่งเศสละเมิดข้อตกลงของสนธิสัญญาสันติภาพด้วยการนัดหยุดงานทั่วไป ทำให้เศรษฐกิจของเยอรมันตกต่ำลงมากไปกว่าเดิม ราคาเงินมาร์คลดลงและไม่มีเงินใช้ค่าปฏิกรรมสงคราม

ผลที่ตามมาคือทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสไม่ได้รับเงินค่าปฏิกรรมสงครามจากเยอรมัน ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ อังกฤษตำหนิการกระทำของฝรั่งเศสที่ทำการรุนแรงโดยไม่ได้ปรึกษากันก่อน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่านโยบายการต่างประเทศของอังกฤษและฝรั่งเศสไม่สอดคล้องกัน

แผนการดอว์ส (Dawes Plan)

ใน ค.ศ.1924 สหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำครั้งนี้ โดยตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคลัง มีนายพลชาร์ล จี. ดอว์ส (Charles G. Dawes) นายธนาคารเมืองชิคาโก (Chicago) เป็นประธาน เรียกว่าแผนการดอว์ส เพื่อกำหนดการชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามให้เงินกู้แก่เยอรมัน เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยี่ยม เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา ตกลงให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกจากแคว้นรูห์ (ruhr) และให้เยอรมันผ่อนชำระหนี้เป็นงวดไป งวดละปีเป็นเวลา 5 ปี [1] เยอรมันก็เร่งทำนุบำรุงประเทศของตนและมีเงินชำระหนี้ด้วยความสม่ำเสมอเรื่อยมา

นโยบายการต่างประเทศของนายแม็ค. โดแนลด์

ใน ค.ศ.1924 นายแม็ค. โดแนลด์ เป็นนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ เขาได้จัดให้มีการประชุมลดอาวุธในบรรดาประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นผลงานของสันนิบาตชาติ การลดอาวุธทางเรือเริ่มทำใน ค.ศ.1921 และได้ผลสำเร็จใน ค.ศ.1930 ส่วนการลดอาวุธทางบกนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้สันนิบาตชาติยังให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการปกครองอาณานิคมของเยอรมัน แก้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศ สิ่งที่ทำสำเร็จมักจะเป็นปัญหาระหว่างประเทศเล็ก ๆ ด้วยกัน เช่นกรณีพิพาทระหว่างสวีเดนและฟินแลนด์ เกี่ยวกับปัญหาหมู่เกาะในทะเลบอลติค

---

1. ใช้หนี้งวดละ 1 พันล้านมาร์คทองคำ ปีต่อมาเพิ่มเป็น 2,500 ล้านมาร์ค สัมพันธมิตรให้เยอรมันกู้ 800 ล้านมาร์ค ในงวดแรกและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในงวดต่อมา

และกรณีพิพาทชายแดนระหว่างเตอรกีและอีรัค เป็นต้น แต่ถ้าเกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศมหาอำนาจ หรือระหว่างมหาอำนาจกับประเทศเล็ก สันนิบาตชาติทำงานไม่สำเร็จ

รัฐบาลของนายแม็ค โดแนลด์ ดำเนินนโยบายการต่างประเทศไม่เป็นที่พอใจของประชาชนและสมาชิกรัฐสภาที่สังกัดพรรคอื่น กล่าวคือ ได้ให้การรับรองรัฐบาลคอมมูนิสต์ของรุสเซียและมีใจโน้มเอียงในทางลัทธิคอมมูนิสต์ แต่ไม่สามารถทำให้รุสเซียชำระหนี้แก่ประเทศอังกฤษได้ รัฐบาลไม่เป็นที่ไว้วางใจ และถูกยุบ ใน ค.ศ.1924 หลังจากที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ พรรคอนุรักษ์นิยมของนายสแตนเลย์ บอลด์วิน ก็ได้บริหารประเทศใน ค.ศ.1924-1929

นโยบายการต่างประเทศของนายสแตนเลย์ บอลด์วิน

รัฐบาลของนายสแตนเลย์ บอลด์วิน ดำเนินนโยบายการต่างประเทศ โดยอาศัยการร่วมมือระหว่างประเทศ ตกลงเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อย่างสันติวิธี และเป็นไมตรีต่อกัน ซึ่งตรงกับนโยบายของมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น นายอริสติด บริยองค์ (aristide Briand) รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของฝรั่งเศส นายสเตรสมานน์ (Stressmann) นายกรัฐมนตรีเยอรมัน เป็นต้น ทุกฝ่ายหวังที่จะเป็นไมตรีต่อกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนข้อตกลงในสนธิสัญญาสันติภาพ

มหาอำนาจในยุโรปจึงตกลงให้มีการประชุมที่เมืองโลคาร์โน (Locarno) ใน ค.ศ. 1925 ผู้แทนของอังกฤษ คือ นายออสเตน แชมเบอร์เลน (Austen Chamberlain) ผู้แทนของฝรั่งเศสคือ นายอริสติด บริยองค์ (Aristide Briand) ผู้แทนของเยอรมัน คือ นายกุสตาฟ สเตรสมานน์ (Gustav Stressemann) ร่วมกับผู้แทนของอิตาลี เบลเยี่ยม โปแลนด์ และเชกโกสโลวาเกีย และได้ลงนามในสนธิสัญญาโลคาร์โน (Treaty of Locarno) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1925 ฝรั่งเศสตกลงกับเยอรมันว่าจะไม่ทำสงครามโลกกันอีก โดยให้อังกฤษและอิตาลีเป็นประกันในข้อนี้ นอกจากนี้เยอรมันยังรับรองอาณาเขตของฝรั่งเศสกับเบลเยี่ยม ตามที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และเยอรมันกับเชกโกสโลวาเกีย จะทำความตกลงเกี่ยวกับอาณาเขตทางด้านตะวันออกโดยสันติวิธี ฝ่ายสัมพันธมิตรยอมลดค่าปฏิกรรมสงครามลง การเจรจาครั้งนี้เป็นผลให้ฝรั่งเศสและเยอรมันมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และ ใน ค.ศ.1926 สันนิบาตชาติยอมรับเยอรมันเป็นสมาชิกมีฐานะและสิทธิเช่นเดียวกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ

ใน ค.ศ.1928 นายอริสติด บริยองค์ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของฝรั่งเศสได้ทำความตกลงกับนายแฟรงค์ บี. เคลลอกก์ (Frank B. Kellogg) รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐ

อเมริกา ซึ่งเรียกว่า Kellogg-Briand Pact หรือ กติกาสัญญาปารีส (Pact of Paris) มีประเทศอื่น ๆ เข้าร่วมลงนามด้วย ได้แก่ อังกฤษ เยอรมัน รุสเซีย และประเทศอื่น ๆ รวม 65 ประเทศ เพื่อให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยรักษาสันติภาพ ไม่ให้ประเทศใดทำการรุกรานฝรั่งเศส สาระสำคัญของความตกลงนี้คือ ประเทศภาคีจะไม่ทำสงครามในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของตน นอกจากนี้ฝรั่งเศสยังผูกมิตรกับประเทศอื่น ๆ เช่น โปแลนด์ เชกโกสโลวาเกีย และยูโกสลาเวีย เป็นต้น

นอกจากนี้ นายบริยองค์ ยังได้แถลงในการประชุมสันนิบาตชาติใน ค.ศ.1929 ว่า เขาต้องการให้ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปรวมเป็นสหพันธ์ยุโรป (European Federa Union) เพื่อรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ แต่ประเทศต่าง ๆ ไม่สนับสนุนโครงการนี้ อังกฤษเกรงว่าฝรั่งเศสจะเป็นใหญ่เหนือประเทศอื่น และเยอรมันก็เกรงว่าเยอรมันอาจได้รับอันตรายจากฝรั่งเศส ซึ่งมีฐานะเข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

การดำเนินนโยบายการต่างประเทศของฝรั่งเศสครั้งนี้ นายบริยองค์ได้รับการตำหนิมากที่หันไปผูกมิตรกับเยอรมัน และฝรั่งเศสเสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้ดังที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ ดังนั้นนายบริยองค์จึงหมดอำนาจไป

แผนการยัง (Young's Plan)

หลังจากข้อตกลงต่าง ๆ ที่ได้กระทำมาแล้ว การอุตสาหกรรมของเยอรมันฟื้นตัวขึ้นมาก มีสินค้าส่งไปขายยังต่างประเทศทั่วโลก ทำให้เป็นที่ไว้วางใจของประเทศสัมพันธมิตร และใน ค.ศ.1929 สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาช่วยเหลือเยอรมันให้ฟื้นฟูเศรษฐกิจของตนให้ดียิ่งขึ้น โดยได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาการชำระเงินค่าปฏิกรรมสงครามของเยอรมัน มี นายโอเวน ดี ยัง (Owen D. Young) นายธนาคารอเมริกันเป็นประธาน เรียกว่า แผนการยัง (Young's Plan) คณะกรรมการได้เสนอให้ลดเงินค่าปฏิกรรมสงครามลงเหลือ 2 หมื่น 6 พัน 350 ล้านดอลล่าร์ เลิกควบคุมการเงินของเยอรมัน โดยตั้งธนาคารชำระเงินนานาชาติที่เมืองบาเซิล (basle) ทางเหนือของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และประเทศสัมพันธมิตรก็ถอนทหารออกจากลุ่มแม่น้ำไรน์ ทำให้ยุโรปมีบรรยากาศดีขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ใน ค.ศ.1929 เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก และเป็นระยะเวลาที่ผู้นำของประเทศมหาอำนาจในยุโรปหมดอำนาจไป นายออสเตน แชมเบอร์เลน ก็เช่นเดียวกับนายบริยองค์ รัฐมนตรี

ต่างประเทศฝรั่งเศส และนายกุสตาฟ สเตรสมานน์ นายกรัฐมนตรีเยอรมันก็หมดอำนาจลง ภายหลังที่สเตรสมานน์สิ้นชีวิตลงแล้ว พรรคนาซีเยอรมันซึ่งมีฮิตเลอร์เป็นผู้นำได้เข้าควบคุมอำนาจทางการเมือง มีผู้สนับสนุนมากและได้บริหารประเทศใน ค.ศ.1933 ฮิตเลอร์มีนโยบายยกเลิกสนธิสัญญาแวร์ซายส์ เพราะเขาเชื่อว่าเป็นสนธิสัญญาที่ไม่ยุติธรรม และเป็นการบังคับเยอรมันมากเกินไป ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำจนไม่สามารถจะฟื้นตัวได้

ในฝรั่งเศส รัฐบาลได้สร้างแนวป้องกันประเทศ เรียกว่า แนวมาจิโนต์ (Maginot Line)[1] ทางพรมแดนตะวันออกระหว่างฝรั่งเศสและเยอรมัน แต่ละประเทศต่างก็มีความรู้สึกในชาตินิยมที่รุนแรง และเร่งทำนุบำรุงประเทศของตนให้เข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร เก็บภาษีสินค้าขาเข้าสูง เพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าต่างประเทศเข้ามาตีตลาดสินค้าพื้นเมืองของตน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เคยมีก่อนหน้านี้ตึงเครียดขึ้น และคาดว่าสงครามอาจจะเกิดขึ้นได้ในไม่ช้า ดังนั้นแต่ละประเทศจึงเร่งสะสมกำลังอาวุธและกำลังทหาร การประชุมลดอาวุธจึงไม่มีความหมาย

แต่ละประเทศขาดหลักประกันความมั่นคง สันนิบาตชาติซึ่งเป็นองค์การที่ช่วยขจัดการขัดแย้งระหว่างประเทศและรักษาสันติภาพของแต่ละประเทศก็ทำงานไม่ได้ผล ขาดความเชื่อถือ เช่น ในกรณีที่ญี่ปุ่นรุกรานแมนจูเรีย ใน ค.ศ.1931 จีนได้ขอความช่วยเหลือไปยังสันนิบาตชาติ แต่สันนิบาตชาติก็ไม่สามารถยับยั้งการกระทำของญี่ปุ่นได้ เพราะอังกฤษและฝรั่งเศสไม่มีกำลังทหารพอที่จะจัดการกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้ลาออกจากสันนิบาตชาติใน ค.ศ.1933 และเยอรมันภายใต้การนำของฮิตเล่อร์มีการปกครองระบอบเผด็จการ โดยพรรคนาซี ละเมิดสนธิสัญญาแวร์ซายส์[2] และลาออกจากสันนิบาตชาติเช่นเดียวกับอิตาลี[3] ภายใต้การนำของมุสโสลินีมีการปกครองตามระบอบเผด็จการโดยพรรคฟาสซิสม์ อังกฤษกับฝรั่งเศสไม่ได้ทำการคัดค้าน

---

1. สร้างขึ้นใน ค.ศ.1930 ซึ่งมีนายพลมาจิโนต์ (Maginot) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในเวลานั้น

2. ฮิตเลอร์ละเมิดสนธิสัญญาแวร์ซายส์ใน ค.ศ.1935 โดยการสร้างแสนยานุภาพทางทหารอย่างเปิดเผย

3. มุสโสลินีเข้าบุกอบิสสิเนีย ใน ค.ศ.1935 สันนิบาตชาติลงโทษอิตาลีทางเศรษฐกิจ ตัดความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศสมาชิกอื่น ๆ แต่ไม่ได้ผล เพราะอิตาลีมีความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐอเมริกาซึ่งไม่ใช่สมาชิกสันนิบาตชาติ

แต่ประการใด เพราะสันนิบาตชาติไม่มีกองทัพที่จะสกัดกั้นประเทศที่รุกรานและไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับได้ อังกฤษและฝรั่งเศสไม่ได้สะสมกำลังทหารและอาวุธเหมือนกับเยอรมันและอิตาลี เนื่องจากประชาชนไม่ประสงค์ที่จะให้สงครามเกิดขึ้นอีก ดังนั้นอังกฤษและฝรั่งเศสจึงมีนโยบายผ่อนปรนและเอาใจประเทศเผด็จการทั้งสอง จะเห็นได้ว่าอังกฤษพยายามหลีกเลี่ยงการทำสงครามและยินยอมให้เยอรมันละเมิดสนธิสัญญาแวร์ซาย และในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ค.ศ.1935 อังกฤษยอมทำความตกลงกับเยอรมัน ยอมให้เยอรมันสะสมทหารและกำลังอาวุธทางด้านทัพเรือ ให้มีกองทัพเรือเป็นจำนวน 35 เปอร์เซ็นต์ ของกองทัพเรืออังกฤษ ฝรั่งเศสไม่พอใจนโยบายของอังกฤษ เพราะเกรงว่าเยอรมันจะฟื้นตัวได้ และเพื่อความปลอดภัยของตนฝรั่งเศสได้ทำความตกลงเป็นพันธมิตรกับรัสเซีย การที่อังกฤษและฝรั่งเศสเอาใจประเทศฝ่ายตรงกันข้ามนั้นก็เพื่อป้องกันไม่ให้สงครามเกิดขึ้น แต่เป็นการคาดคะเนที่ผิด เพราะสงครามก็ยังเกิดขึ้นภายหลัง

อังกฤษเอาใจอิตาลี เมื่ออิตาลีรุกรานอลิสสิเนียใน ค.ศ.1935 นั้น อังกฤษไม่ได้ร่วมมือกับสันนิบาตชาติอย่างจริงจังในการลงโทษทางเศรษฐกิจ และยอมให้อิตาลีครอบครองดินแดนส่วนใหญ่ในอบิสสิเนีย แต่ประชาชนไม่พอใจการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอังกฤษ และสันนิบาตชาติก็ทำการประท้วงอังกฤษด้วย

อิตาลีและเยอรมันมีนโยบายที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ไม่นิยมลัทธิคอมมูนิสต์ และพยายามต่อต้านลัทธินี้ นอกจากนี้ยังมีนโยบายรุกรานประเทศเพื่อนบ้านเหมือนกัน ในที่สุดทั้ง 2 ประเทศ จึงได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาแกนโรม-เบอร์ลิน (Rome-Berlin Axis) ใน ค.ศ. 1936 และเยอรมันก็ถือโอกาสส่งกองทหารเข้าไปในเขตไรน์แลนด์ (Rhineland) เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ.1936 ซึ่งตามสนธิสัญญาสันติภาพให้เป็นเขตปลอดทหาร ฝรั่งเศสขอความร่วมมือจากอังกฤษให้เข้าช่วยต่อต้าน แต่เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศ ไม่พร้อมที่จะทำสงคราม จึงไม่อาจที่จะต้านทานได้ และทำให้เป็นสาเหตุที่เยอรมันคิดกำเริบเข้ารุกรานดินแดนอื่น ๆ อีกต่อไป เพราะรู้ดีว่าไม่มีประเทศใดขัดขวาง

นโยบายการต่างประเทศของอังกฤษและฝรั่งเศสขาดการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ต่างฝ่ายคิดว่าถ้าลงมือทำสงครามต่อต้านฝ่ายอักษะก็คงจะต้องทำสงครามตามลำพังโดยไม่มีประเทศใดเข้าช่วยเหลือ จึงต้องยอมผ่อนปรนต่อประเทศฝ่ายอักษะ แต่ถ้าทั้ง 2 ประเทศร่วมมือกันอย่างจริงจังที่จะเข้าต่อต้านการกระทำของเยอรมัน สงครามโลกครั้งที่ 2 อาจไม่เกิดขึ้นก็ได้

เยอรมันมีนโยบายการต่างประเทศที่สอดคล้องกับญี่ปุ่น กล่าวคือ ญี่ปุ่นมีนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมูนิสต์ และเคยเป็นปฏิปักษ์กับรัสเซียมาก่อน เยอรมันกับญี่ปุ่นจึงได้ร่วมลงนามในขบวนการต่อต้านลัทธิคอมมูนิสต์ (Anti-Communist Pact) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1936

ดังนั้นประเทศเผด็จการทั้ง 3 ประเทศ จึงร่วมลงนามในสนธิสัญญาพันธมิตร คือ เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น ซึ่งต่อมามีชื่อว่าฝ่ายอักษะ หรือฝ่ายมหาอำนาจกลาง

ในการต่อต้านลัทธิคอมมูนิสต์นั้น เยอรมันและอิตาลีได้แสดงบทบาทเข้าช่วยเหลือการปฏิวัติในสเปนระหว่าง ค.ศ.1936-1939 เนื่องจากรัฐบาลสเปนเป็นฝ่ายซ้ายได้รับความสนับสนุนจากรุสเซีย นายพลฟรังโก (Franco) ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายขวาได้ทำการปฏิวัติต่อต้านรัฐบาลคอมมูนิสต์โดยได้รับความช่วยเหลือทางด้านกำลังทหารและอาวุธจากเยอรมันและอิตาลี จนประสบชัยชนะใน ค.ศ.1939

เหตุการณ์ครั้งนี้อังกฤษวางตนเป็นกลาง และขอร้องให้เยอรมัน อิตาลี และรุสเซียเลิกช่วยเหลือการปฏิวัติทั้งทางด้านกำลังทหารและอาวุธ แต่ไม่ได้ผล ประเทศมหาอำนาจดังกล่าวยังช่วยสนับสนุนให้การสงครามยืดเยื้อต่อไปจนถึง ค.ศ.1939 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า อังกฤษและฝรั่งเศสมีรัฐบาลไม่เข้มแข็งที่จะช่วยรักษาความสงบระหว่างประเทศได้ เยอรมันและอิตาลีมีโอกาสสร้างแสนยานุภาพและสามารถทดสอบกำลังทหารของตนว่ามีความสามารถที่จะดำเนินการสงครามที่รุนแรงขึ้นต่อไปหรือไม่

นโยบายการต่างประเทศของนายเนวิล แชมเบอร์เลน

ใน ค.ศ.1937 นายเนวิล แชมเบอร์เลน ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากนายสแตนเลย์ บอลด์วิน นโยบายการต่างประเทศของรัฐบาลชุดนี้คือ เอาใจประเทศอักษะ และพยายามหลีกเลี่ยงการทำสงครามเพราะรู้ดีว่าทั้งเยอรมันและอิตาลีเป็นประเทศที่มีความสามารถในการรบและพร้อมรบ ดังเห็นได้จากการที่ทั้ง 2 ประเทศส่งกองทหารไปช่วยสงครามกลางเมืองในสเปนจนประสบชัยชนะ

อย่างไรก็ดี นายเนวิล แชมเบอร์เลน ก็ได้เร่งทำนุบำรุงประเทศทั้งทางด้านกำลังทหารและอาวุธ เพราะคาดว่าสงครามอาจจะเกิดขึ้นได้ในไม่ช้า แต่ก็พยายามรักษาสันติภาพและประนีประนอมกับเยอรมันและอิตาลี เขามีความเชื่อว่าถ้าสงครามเกิดขึ้น ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสไม่พร้อมที่จะทำสงคราม กำลังทหารและเสบียงอาวุธก็มีน้อยกว่าฝ่ายตรงกันข้าม ดังนั้นเมื่อมีการเจรจาใด ๆ นายเนวิล แชมเบอร์เลน พยายามทำตามข้อเรียกร้องของฮิตเลอร์เรื่อยมาเพื่อตกลงกันโดยสันติวิธี จนทำให้ฮิตเลอร์คิดไปว่า การที่อังกฤษยอมอ่อนข้อให้เยอรมันครั้งนี้เพราะไม่มีกำลังพอที่จะต่อต้านกองทัพของเยอรมัน ฮิตเลอร์จึงดำเนินการขั้นต่อไปโดยการเข้ารุกรานดินแดนอื่นที่มีชาวเยอรมันอาศัยอยู่มาก จนเกิดเป็นชนวนที่ทำให้สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น

เพื่อเป็นการตัดกำลังเยอรมัน อังกฤษพยายามผูกมิตรกับอิตาลี โดยทำความตกลงเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ.1938 ขอร้องให้อิตาลีถอนทหารออกจากสเปนและจะขอให้สันนิบาตชาติรับรองการเข้าครอบครองอบิสสิเนียของอิตาลี แต่อิตาลีก็ไม่ยอมเป็นไมตรีกับอังกฤษ นายแอนโธนี อีเด็น (anthony Eden) รัฐมนตรีต่างประเทศของอังกฤษไม่เห็นด้วยกับนโยบายของนายกรัฐมนตรี เขาจึงลาออกจากตำแหน่ง ต่อจากนั้น ลอร์ด แฮลิแฟกส์ ซึ่งมีนโยบายเช่นเดียวกับนายเนวิล แชมเบอร์เลน ก็ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศคนต่อไป

หลังจากที่เยอรมันละเมิดสนธิสัญญาแวร์ซายส์ ได้สำเร็จโดยไม่มีชาติใดขัดขวาง ฮิตเลอร์ดำเนินการต่อไปที่จะทำให้เยอรมันเป็นมหาอาณาจักรโดยการเผยแพร่ลัทธินิยมเยอร-มันร่วมกัน (Pan Germanism) เขาพยายามโฆษณาเรียกร้องให้ชาวเยอรมันโดยอาศัยพรรคนาซีเป็นเครื่องมือ และใน ค.ศ.1938 ฮิตเลอร์สามารถรวมออสเตรียเข้ามาอยู่ในอาณาจักรเยอรมันได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายส์เช่นกัน หลังจากนั้นฮิตเลอร์คิดที่จะรวมแคว้นสุเดเทน (Sudeten)[1] โดยอาศัยการโฆษณาชวนเชื่อให้เกิดความรู้สึกในชาตินิยมชาวเยอรมันในแคว้นสุเดเทนจึงตื่นตัวและพยายามเรียกร้องเอกราช คิดที่จะเข้ารวมอยู่ในอาณาจักรเยอรมัน โดยมีคอนราด เฮนไลน์ (Konrad Henlein) เป็นผู้นำ ฮิตเลอร์ ได้ประกาศว่าพร้อมเสมอที่จะเข้าช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติในแคว้นสุเดเทน รัฐบาลเชกโกสโลวาเกียไม่ยอมทำตามข้อเรียกร้องของนายคอนราด เฮนไลน์ เพราะจะเป็นตัวอย่างแก่ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ[2]

นายเนวิล แชมเบอร์เลน ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย โดยยึดนโยบายเดิม คือ ต้องการให้มีการตกลงกันโดยสันติวิธี หลีกเลี่ยงการทำสงคราม โดยขอร้องให้นายเบเนส (Benes) ประธานาธิบดีของเชกโกสโลวาเกียตกลงตามข้อเรียกร้องของนายคอนราด เฮนไลน์ และนายเบเนสก็ยอมผ่อนปรนตามข้อเรียกร้องนั้น ๆ แต่เยอรมันก็ยังขู่ว่าจะใช้กำลังทหารบังคับและจะรวมแคว้นสุเดเทนเข้ากับอาณาจักรเยอรมัน

---

1. แคว้นนี้อยู่ชายแดนระหว่างเยอรมันกับเชกโกสโลวาเกีย แต่อยู่ภายใต้การครอบครองของเชกโกสโลวาเกีย มีชาวเยอรมันอาศัยอยู่ประมาณ 3 ล้านคน

2. ในประเทศเชกโกสโลวาเกีย มีชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น โปล แมกยาร์ ฮังการี เป็นต้น อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลประชาธิปไตยมาตั้งแต่ ค.ศ.1919

อังกฤษพยายามเข้าไประงับกรณีพิพาทนี้ให้เป็นที่เรียบร้อย นายเนวิล แชมเบอร์เลน จึงได้เดินทางไปเจรจากับฮิตเลอร์ในเดือนกันยายน ค.ศ.1938 ที่เมืองเบอร์ชเทชกาเดน (Berchtesgaden) ตกลงที่จะให้เยอรมันรวมแคว้นสุเดเทนและได้ประกาศให้ประชาชนอังกฤษทราบถึงความสำเร็จในการเจรจาการทูตกับฮิตเลอร์ ซึ่งตกลงที่จะไม่เรียกร้องดินแดนใดอีกและจะไม่ใช้กำลังทหาร แต่ฮิตเลอร์ไม่รักษาสัญญาที่ได้ตกลงไว้ โดยส่งกำลังทหารเข้ายึดแคว้นสุเดเทน นายเนวิล แชมเบอร์เลน จึงได้เจรจากับฮิตเลอร์ ขอให้ระงับการใช้กำลังทหาร แต่บรรยากาศตึงเครียดมีท่าทีว่าสงครามอาจจะเกิดขึ้นได้ ประเทศมหาอำนาจจึงร่วมกันพิจารณาปัญหานี้

ข้อตกลงมิวนิค (Munich Conference)

เมื่อวันที่ 30 กันยายน ค.ศ.1938 ประเทศมหาอำนาจได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมที่เมืองมิวนิค ผู้แทนเหล่านี้ประกอบด้วย เนวิล แชมเบอร์เลน แห่งอังกฤษ ฮิตเล่อร์ผู้แทนเยอรมัน มุสโสลินีผู้แทนอิตาลี ดาลาดิเยร์ผู้แทนฝรั่งเศส ผลของการประชุมครั้งนี้เยอรมันได้เข้าครอบครองแคว้นสุเดเทน และฮิตเลอร์สัญญาว่าจะไม่เรียกร้องดินแดนใด ๆ อีก และจะไม่ก่อสงคราม ถ้ามีปัญหาใด ๆ ก็จะตกลงกันโดยสันติวิธี ทำให้ชาวอังกฤษพอใจมาก และชมเชยความสามารถของนายกรัฐมนตรีที่สามารถเจรจาปัญหาได้สำเร็จ เป็นการระงับไม่ให้สงครามเกิดขึ้น แต่เขาก็ได้รับการตำหนิจากสมาชิกรัฐสภาบางคนว่า มีนโยบายที่เอาใจฝ่ายอักษะมากเกินไป

นายแชมเบอร์เลนคิดว่าสงครามต้องเกิดขึ้นแน่ ดังนั้น เขาจึงพัฒนากำลังทหารและอาวุธ บำรุงกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จนมีกำลังเข้มแข็งขึ้น ประเทศอื่น ๆ ที่เป็นมิตรกับอังกฤษต่างก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะเข้าช่วยเหลือได้ กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาเมินโยบายเป็นกลาง ไม่ต้องการเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองในยุโรปทั้ง 3 ที่มีกำลังทหารที่เข้มแข็ง ฝรั่งเศสมีฐานะทางการเมืองไม่มั่นคง เปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง รัสเซียมีการปกครองตามระบอบคอมมูนิสต์เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยของอังกฤษ

ใน ค.ศ.1939 ฮิตเลอร์ละเมิดข้อตกลงในการประชุมที่มิวนิค โดยส่งกองทหารเข้ายึดครองดินแดนบางส่วนของเชกโกสโลวาเกีย นายแชมเบอร์เลนได้ทำการคัดค้านแต่ไม่ได้ผล นอกจากนี้ฮิตเลอร์ยังเรียกร้องแคว้นดานซิก (Danzig) กลับคืน

ดังนั้น อังกฤษ ฝรั่งเศส และรุสเซีย จึงได้จัดการประชุมเพื่อพิจารณาต่อต้านนโยบายของฮิตเลอร์ แต่ทั้ง 3 ประเทศตกลงกันไม่ได้เนื่องจากมีความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง และกำลังทหาร ในขณะเดียวกับเยอรมันรีบเจริญสัมพันธไมตรีกับรุสเซีย และได้ทำการตกลงกันอย่างรีบด่วนในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1939 เรียกว่า Nazi-Soviet Pact ทั้ง 2 ประเทศ จะไม่รุกรานต่อกัน [1]

เยอรมันตระหนักดีว่า อังกฤษและฝรั่งเศสคงไม่มีกำลังทหารที่เข้มแข็งพอที่จะประกาศสงคราม และคงไม่กล้าขัดขวางการดำเนินนโยบายของตน หลังจากนั้นเยอรมันก็เริ่มรุกรานโปแลนด์ โดยเรียกร้องฉนวนโปแลนด์กลับคืน ซึ่งโปแลนด์ไม่ยอมทำตามความประสงค์ของเยอรมัน อังกฤษได้ลงนามในความตกลงกับโปแลนด์ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1939 โดยอังกฤษสัญญาว่าจะเข้าช่วยเหลือโปแลนด์ ถ้าโปแลนด์ถูกรุกราน เมื่อเยอรมันส่งกองทัพบกและกองทัพอากาศเข้าโจมตีโปแลนด์ในวันที่ 1 กันยายน ค.ศ.1939 อังกฤษจึงยื่นประทังให้เยอรมันถอนทหารออกจากโปแลนด์ แต่เยอรมันไม่ยอมปฏิบัติตาม และเพื่อรักษาข้อตกลงที่อังกฤษทำไว้กับโปแลนด์ อังกฤษและฝรั่งเศสจึงประกาศสงครามกับเยอรมันเมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1939

ในการเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ สมาชิกสภาและประชาชนตำหนินายเนวิล แชมเบอร์เลน มากที่มีนโยบายเอาใจฝ่ายอักษะมากเกินไป ใน ค.ศ.1940 นายเนวิล แชมเบอร์เลน จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายวินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) ก็เข้าดำรงตำแหน่งต่อมาจนตลอดสงครามโลกครั้งที่ 2

สงครามโลกครั้งที่ 2 จะเกิดขึ้นหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้นำประเทศมหาอำนาจในอันที่จะตกลงเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น จะเห็นได้ว่า ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรไม่ปรองดองกัน ขาดความสามัคคี แต่ประเทศมหาอำนาจกลาง คือ เยอรมันและอิตาลี ต่างรวมกันสร้างประเทศให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงเพื่อขยายอิทธิพลของตนให้เป็นมหาอาณาจักร และเข้ารุกรานประเทศอื่นได้สำเร็จโดยไม่มีประเทศใดคัดค้าน อังกฤษและฝรั่งเศสไม่ประสงค์ที่

---

1. เยอรมันต้องการรุสเซียมาเป็นพันธมิตร เพราะเมื่อสงครามเกิดขึ้น เยอรมันคงทำสงครามกับฝรั่งเศสทางด้านตะวันตกเพียงด้านเดียว ไม่ต้องทำสงครามทางด้านตะวันออก และรุสเซียก็ต้องการความปลอดภัยจากการรุกรานของเยอรมันด้วย

จะทำสงคราม เนื่องจากมีกำลังทหารไม่เข้มแข็งและไม่กล้าเสี่ยงทำสงครามโดยลำพัง นายเนวิล แชมเบอร์เลน จึงหันไปเอาใจประเทศฝ่ายอักษะโดยคาดว่าสถานการณ์คงจะดีขึ้น แต่เหตุการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหมาย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น ผู้นำของทุกประเทศควรจะได้รับการตำหนิ กล่าวคือ สันนิบาตชาติมีความบกพร่อง สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจไม่ได้เป็นสมาชิกของสันนิบาตชาติตั้งแต่แรกเริ่ม และสันนิบาตชาติไม่มีกำลังทหารที่จะเข้ายับยั้งการรุกรานได้ ฝรั่งเศสมีการเมืองที่ไม่มั่นคงและนโยบายการต่างประเทศไม่แน่นอน เยอรมันและอิตาลีมุ่งสร้างแสนยานุภาพแต่ละฝ่ายไม่รักษาคำมั่นในอันที่จะตกลงกันโดยสันติวิธีจึงทำให้สงครามต้องเกิดขึ้น

ในระหว่างที่สงครามเกิดขึ้นนั้น อังกฤษทำการสู้รบด้วยความเข้มแข็ง ในระยะแรกอังกฤษเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำ เนื่องจากไม่มีกองทัพพร้อมที่จะทำสงคราม แต่อังกฤษได้รับความสนับสนุนจากประเทศในเครือจักรภพและสหรัฐอเมริกา อังกฤษจึงฝ่าฟันอุปสรรคเรื่อยมาจนได้ชัยชนะมหาอำนาจกลางในระยะหลัง การรบที่สำคัญของอังกฤษ คือ การรบทางอากาศเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.1940 เรียกว่า Battle of Britain กองทัพของอังกฤษมีจำนวนน้อยมาก แต่สามารถต่อสู้กองทัพอากาศของเยอรมันซึ่งเข้าโจมตีกรุงลอนดอนและเมืองท่าที่สำคัญของอังกฤษอย่างเข้มแข็งจนได้ชัยชนะ นอกจากนี้อังกฤษยังมีผู้นำที่มีความสามารถ เด็ดเดี่ยวต่อสู้ด้วยความเข้มแข็งตลอดมา เป็นกำลังใจสำคัญแก่กองทหาร ทางด้านอาฟริกา อังกฤษประสบความสำเร็จด้วยความสามารถของนายพลมอนต์กอเมอรี่ (Montgomery) และลอร์ด หลุยส์ เมาแบทเทน (Lord Louis Mountbatten) หลังจากที่ฝรั่งเศสยอมจำนนต่อเยอรมันในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1940 รัฐบาลใหม่ที่วิชี (Vichy) ของนายพลเปแต็ง (Petain) ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเยอรมัน [1] กองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรยังร่วมใจกันต่อสู้กองทัพของเยอรมันอย่างเข้มแข็ง และมีการนำอาวุธใหม่ ๆ มาใช้

เมื่อเยอรมันเข้ารุกรานโปแลนด์ รุสเซียก็ถือโอกาสเข้ารุกรานฟินแลนด์ และทางด้านตะวันออกของโปแลนด์ จนกระทั่งโปแลนด์ต้องยอมจำนน สัมพันธภาพระหว่างเยอรมันกับรุสเซียอยู่ต่อมาไม่นานก็เกิดการไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในที่สุดเยอรมันได้เข้ารุกรานรุสเซียโดย

---

1. มีผู้หลบหนีออกไปตั้งขบวนการชาตินิยมภายใต้การนำของนายพลชาร์ล เดอโกล (Charles de Gaulle)

ไม่ได้ประกาศสงครามล่วงหน้ามาก่อนเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ.1941 รุสเซียจึงเข้าร่วมสงคราม เป็นฝ่ายพันธมิตร

อิตาลีภายใต้การนำของมุสโสลินี ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1940 และทำการสู้รบจนสุดความสามารถ เข้ารุกรานภาคใต้ของฝรั่งเศส ในที่สุดก็เพลี่ยงพล้ำแก่ฝ่ายสัมพันธมิตรในอาฟริกา เมื่อ ค.ศ.1941 และภายในประเทศเกิดการจลาจล มีผู้ทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลมุสโสลินีถูกบังคับให้ลาออกจากตำแหน่ง [1] รัฐบาลใหม่ของอิตาลียอมจำนนกับกองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตร และประกาศสงครามกับเยอรมันในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1943 กองทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรเข้ายึดกรุงโรมได้ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1944 ขับไล่กองทัพเยอรมันและออสเตรียออกไปจากทางเหนือของอิตาลี และได้ยกพลขึ้นบกที่เขตนอร์มองดี ทางเหนือของฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ.1944 โดยได้รับความช่วยเหลือจากขบวนการต่อต้านเยอรมันของฝรั่งเศส กองทัพสัมพันธมิตรเข้าปารีสได้เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1944 ฝรั่งเศสจึงได้รับอิสรภาพใน ค.ศ.1945 กองทัพเยอรมันถูกกองทัพรัสเซียตีกระหนาบทางด้านตะวันออก กองทัพอังกฤษและสหรัฐอเมริกาทางด้านตะวันตก ในที่สุดเยอรมันยอมแพ้ [2] เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ.1945

ญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตรกับเยอรมันได้ทำการรบทางด้านแปซิฟิค โดยเข้าบุกเพิร์ล ฮาเบอร์ (Pearl Harbour) ฐานทัพเรือของอเมริกันในหมู่เกาะฮาวาย เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1941 สหรัฐอเมริกาจึงประกาศสงครามกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ.1941 การรบในในระยะแรกนั้นญี่ปุ่นเป็นฝ่ายได้ชัยชนะเข้ายึดดินแดนต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ในระยะหลังญี่ปุ่นเป็นฝ่ายปราชัย สหรัฐอเมริกาเข้าโจมตีดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครองไว้ได้ ญี่ปุ่นได้รับความเสียหายมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรบทางเรือที่อ่าวเลเต (Leyte) ในฟิลิปปินส์ ระหว่างวันที่ 21-22 ตุลาคม ค.ศ.1944 สหรัฐอเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมา (Hiroshima) เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ.1945 และที่นางาซากิ (Nagasaki) ในวันที่ 9 สิงหาคม ญี่ปุ่นจึงต้องยอมจำนนในวันที่ 14 สิงหาคม และลงนามในสนธิสัญญาสงบศึกเมื่อวันที่ 2 กันยายน สงครามโลกครั้งที่ 2 จึงยุติลงใน ค.ศ.1945

---

1. มุสโสลินี ถูกประหารชีวิตใน ค.ศ.1945
   ฮิตเลอร์และผู้นำอีกหลายคนฆ่าตัวตายใน ค.ศ.1945

บทสรุป

รัฐบาลอังกฤษมีส่วนในการร่างสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ ซึ่งสัญญานี้มีข้อบกพร่องหลายประการ ไม่ปฏิบัติตามหลัก 14 ข้อ ของประธานาธิบดีวิลสัน และสนธิสัญญานี้ไม่ให้ความยุติธรรมแก่ผู้แพ้ เป็นการบีบคั้นทางเศรษฐกิจมากไป และเป็นเชนวนข้อหนึ่งที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น

ใน ค.ศ.1924 รัฐบาลพรรคแรงงานครั้งแรก ได้ร่วมลงนามในแผนการดอว์ส และเรียกร้องให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกจากแคว้นรูห์ (Ruhr)

ใน ค.ศ.1925 รัฐบาลอังกฤษภายใต้การนำของนายสแตนเลย์ บอล์ดวิน ได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาโลคาโน เพื่อประกันเขตแดนตามที่ได้เคยตกลงไว้ในสนธิสัญญาแวร์ซายส์

รัฐบาลอังกฤษได้เข้าร่วมลงนามในแผนการยัง ซึ่งเป็นแผนการที่ฝ่ายสัมพันธมิตรให้ความช่วยเหลือเยอรมันในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เพื่อจะนำรายได้มาจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม

เมื่อเยอรมันมีเศรษฐกิจดีขึ้น มีผู้นำที่เข้มแข็งคือ ฮิตเลอร์ปกครองระบอบเผด็จการภายใต้การนำของพรรคนาซี มีนโยบายในการปกครองประเทศคล้ายกับประเทศเพื่อนบ้านคืออิตาลี โดยการต่อต้านลัทธิคอมมูนิสต์และรุกรานประเทศเพื่อนบ้าน ได้ทำสนธิสัญญา แกนโรม-เบอร์ลิน (Rome-Berlin Axis) ใน ค.ศ.1936 และต่อมามีญี่ปุ่นซึ่งมีนโยบายทคล้ายคลึงกันมาเป็นพันธมิตรด้วย เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น จึงรวมเรียกว่า กลุ่มประเทศอักษะ หรือกลุ่มประเทศมหาอำนาจกลาง

เยอรมันเข้าใจว่าอังกฤษและฝรั่งเศสไม่พร้อมที่จะทำสงคราม และคงไม่ขัดขวางในการที่เยอรมันจะผนวกดินแดนอื่น ๆ เช่น ออสเตรีย แคว้นสุเดเทนของเชกโกสโลวาเกีย ดินแดนเหล่านี้มีชาวเยอรมันอาศัยอยู่มาก เยอรมันรวมได้สำเร็จโดยไม่มีประเทศใดคัดค้าน แม้ว่ามหาอำนาจพันธมิตรจะได้ลงนามในความตกลงที่เมืองมิวนิค ยกแคว้นสุเดเทนให้แก่เยอรมันแล้วก็ตาม เยอรมันยังต้องการแคว้นดานซิกและฉนวนโปแลนด์อีก เป็นเหตุให้เยอรมันเข้ารุกรานโปแลนด์เมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ.1939 อังกฤษกับฝรั่งเศสจึงประกาศสงครามกับเยอรมันเมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1939 เพื่อรักษาข้อตกลงที่เคยให้ไว้กับโปแลนด์ว่าจะให้ความช่วยเหลือเมื่อถูกรุกราน

อังกฤษและฝรั่งเศสเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะไม่ได้เตรียมกองทัพไว้เพื่อทำสงคราม ซึ่งผิดกับเยอรมันและอิตาลี ได้เตรียมกำลังไว้พร้อมแล้ว ดังนั้น ก่อนสงครามจะเกิดขึ้น อังกฤษ

และฝรั่งเศสจึงมีนโยบายเอาใจฝ่ายอักษะซึ่งทำให้นายกรัฐมนตรีได้รับการตำหนิมากที่ดำเนินนโยบายเช่นนี้ นอกจากนี้ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรไม่มีความสามัคคีกัน มีนโยบายการต่างประเทศที่ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ฝ่ายตรงข้ามคิดดำเนินการกำเริบเข้ารุกรานดินแดนอื่น ๆ อีกจนกลายเป็นสงครามโลก

ในที่สุดฝ่ายสัมพันธมิตรได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา และประเทศในเครือจักรภพ จึงได้ชัยชนะในการสงคราม

เหตุการณ์ที่นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 พอจะสรุปได้ดังนี้

1. เยอรมันต้องการแก้แค้นที่พ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อ ค.ศ.1918

2. ผู้นำของเยอรมันคือ ฮิตเลอร์ ปกครองประเทศในระบอบเผด็จการ และยกเลิกสนธิสัญญาแวร์ซายส์โดยยกทัพเข้าไปในเขตลุ่มน้ำไรน์ ซึ่งเคยตกลงให้เป็นเขตปลอดทหาร และเข้ารวมออสเตรียเข้ากับอาณาจักรเยอรมัน นอกจากนี้ยังสนับสนุนมุสโสลินี ผู้นำของอิตาลี เข้ายึดอบิสสิเนียและขัดต่อกติกาของสันนิบาตชาติ

3. นายเนวิล แชมเบอร์เลน นายกรัฐมนตรีอังกฤษลงนามในความตกลงที่เมืองมิวนิค เมื่อ ค.ศ.1938 ยอมให้เยอรมันได้แคว้นสุเดเทนของเชกโกสโลวาเกีย เพื่อไม่ให้เยอรมันรุกรานดินแดนอื่น แต่เยอรมันก็เข้ายึดดินแดนของเชกโกสโลวาเกียในระยะต่อมา อังกฤษได้ทำความตกลงทางเรือ (Naval Agreement) กับเยอรมันใน ค.ศ.1935 ให้เยอรมันมีกองทัพเรือได้ 35% ของกองทัพเรืออังกฤษ

4. วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1939 เยอรมันรุกรานโปแลนด์ และในวันที่ 3 กันยายน อังกฤษก็ประกาศสงครามกับเยอรมัน ฝรั่งเศสและประเทศในเครือจักรภพก็ร่วมประกาศสงครามด้วย

ตัวอย่างคำถาม

1. เพราะเหตุใดนายเนวิล แชมเบอร์เลน นายกรัฐมนตรีอังกฤษจึงได้รับการตำหนิว่า มีนโยบายเอาใจฝ่ายอักษะมากเกินไป

2. สนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์มีข้อบกพร่องอย่างใด

3. อังกฤษมีบทบาทเกี่ยวกับการลดอาวุธของประเทศมหาอำนาจอย่างไร

4. ฝ่ายสัมพันธมิตรมีนโยบายช่วยเหลือเศรษฐกิจของเยอรมันอย่างไร

5. อังกฤษมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญใดบ้างจนเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2